

JAIETAN

Gizonak ez dau, abere lez, beera begira bizi bear. Orretan dago. Eta barrua askotan miñez daroan ezker, jaiak, jolasak, olgetak asmatu ditu, barru garratasun ori uxatu nairik. Lortu ete dau beti? Nik ezetz uste. Leen baiizen triste etxeratu bait da, olako jaialdi baten ondoren.

Dana dalakoa ni, joan dan irailaren 22'an Nafarroa-ko erri dotore Karkaztulu'n izan nintzan, zapatuz, Garde'tar Markelin ango seme zanaren omenezko illeta eguna ospatzen. Apaiz au (1925-10-2'an an jaio ta 1990-V-6'an Iruña'n illa) Jainko-zale ona ta euskaltzale fiña zalarik, merezi eban omenaldi bat, eta orrela egin geuntson aren adiskide min eta euskaltzale mordo batek, lenengo eleizan eta ondoren jatetxean. Garde'ren meza-barriko ikur-itzak: "Egiak askatuko zaitu". Gu be, danok, aren gogoari zintzo jarraitzeko asmoz, abiatu giñan bakotxa bere etxerantz.

Ni illuntzerako, zortzirak baiño leen, Markiña'n nengoan. Urrengo egunean, igandez, Jaia zan Mibe'n (Meabe), San Kosme eta Damian, anai osagille santuen jaia, urtez urte, nik be meza emon eta itzaldia egiñez, ainbat urtetan ospatu dodan jaia.

Geienetan amabietan izan oi da mezea. Ni an nintzan orduko. Mibe, Markiña'tik kilometro bira lez aurkitzen da; Igotz-mendi, Urregarai edo Santa Eufemi gaiñetik begiratu ezker, sortaldera lez dagoan auzune au zoragarria dozu. Ni txiki-txiki nintzala ez egoan, gaur lako kotxe biderik, bee-aldera jatsiz erreka ondolik joian burdi-bidea baiño. Gaur bide zabala daukazu atxex-atx edegia, Txaraka-etxe ondolik Lekeoiz barrena Aulestiraiño doana; Santa Eufemi'ra, bereillez be bai, Lekoiz'en artzen da bidea eskumatik.

Gaiñetxo atsegiñean jarria dago Mibe, Oiz, Iruzu-bieta, Urko, Kalamu, Iturreta, Etxebarria, Markiña ta Xemein-gaiñeko mendiak, Gabaro aldeak eta arrobiak... an eta emen inguruan ditula. Leku eguzkitsua; osasunerako ona. Ez dakit zenbat baserri diran, baiña naikoa. Lenago solo, landa, mendi ta txaratik bizi ziran mibetarrak; gaur kortak urri samar, eta txarak piñuz ta arrobiz, kanteraz gaiñezka: gizona aurrera bai doa. Bideak eta etxeak, garbi ta dotore daukiez; batzuk be dituzu lora zale amorratuak, eta leio, balkoi, etaurre ta baratz txikiak, danak loratan daukiez.

Mibe'ko atxurdin edo marmola ondo ikusia da mundu guztian. Arri bikaiñeko kantera ugari ikusten dira. Norenak? Mibetarrak!, itxartu zeuok be. Etxekoa, etxekoak zaindu ta maneatu ta erabiltea; guna ataratea, nunbait. Kanpokoak, guna atera bai, baiña gauzak eta bazterrak lorrindu egin daroaz geienetan. Ez Mibetxarako auntzak bakarrik, bertako arri-mokorrak be zeu-nak dozuez. Begiak ikusteko dira.

Gaur kotxe asko dabil, aundi ta txiki, bazter orreita-tik zear; eta motoak ez gitxi, tor-tor. Lenago, ni mutiko nintzala, etzan olakorik, bakartadea zan, oso egokia. Eta bakartade-zale ziranen bizileku. Eta zarrak diñoenez (nik sarri entzun dot), an joandako gizaldian, karlatar gerra ostean edo, padar bat, bakar-zale bat bizi izan zan, aldikada luze samarrean antza, ortxe Mibe gaiñetxoan, Urregarai azpian, txarako koba-zulo batean giza-seme eremutar bat, bene-benetako Jainko-zelea, otoitz eta otoitz, goi-bizitzeari emona. Eskean eskuratzen eban zer jana.

Lenago ni markiñarra nintzala esaten eben. Bai eta ez. Nire aita zana, gizon langille ta zintzoa, ementxe Mibe'n munduratu zan, Onaindi-baserrian. Eta ni be, mutiko nintzala, lenengo oiñez beeko erre kondoko bide-tik, eta gero gaurko bide zabal erosoz, errege-bidez, ona ekarten ninduan, bertoko jaietan batez be. Eta geroago, praille egin eta mezakotu nintzanean, urte luzeetan dei egin daustie mezea esan eta Santuen itzaldia egitera. Eta lezak lezari lez, odolak be odolari dei egiten dautso ta... ni pozez beterik etorri oi naz urtero. Komentuan sarri esaten dauste: "Gogait eginda daukazuz onezker". Eta nik: "Eurak dira errudun"; eurak dei egiñik noa urtero". Ia auzune guztia senide dot, eta ni mezea esan eta neure odolekoak, urtean bein, agurtutera joaten naz.

Zer jai geunkan itandu nebanean, paper luze-zabal oria ekarri eusten: aurtengo egitaraua neban.

Onela iñoan: "Meabe. San Kosme ta San Damian Jaiak. 1990, Iraila, 23. Goizeko 11'ketan, Tabernia zabaldu; 12'etan, Meza nagusi, eta ondoren saldea guztientzat; eguardiko 1'etan, txinga (txirindola bateko 50 kilo ditun pisu bai esku bakotxean) eroate-txapelketa; sariak, 1.º, 5.000 pzta., 2'goa, 3.000, eta 3'goa, 2.000 pzta. Eguer-

diko 1'05: paella ta tortilla txapelketa; eguerdiko 2,15'etan, paella ta tortilla-aurkezpena ta sariak; jai batzordeak jarten dau ikatza dubarik.

Sendietan bazkari ugari gozoa ospatu ondoren, arratsaldeko bostetan, mus txapelketa (3 jokora); sari ederrak, lenengoari 10.000 pezeta ta trofeoa, bigarrenari 8.000 ta trofeoa, irugarrenari 6.000 ta laugarrenari 4.000. Izena emotea, 1.000 pezeta bikotxarena. Briska txapelketa (5 jokora), arratsaldeko 5,10'ean; sari politak, lenengoari 5.000 pezeta ta trofeoa, bigarrenari 3.000 pezeta, irugarrenari 2.000 ta laugarrenari txanpan botella bi; izena emotea, 500 pezeta bikotxa; mus eta briskarako izen emoteak, 4,30'ean amaituko dira.

Arratsaldeko 5,15'ean, umientzako jolasak: Zaku-lasterketa, sagar arrapatzea, zinta ariñeketa ta abar. 6,30'ean, bertsolariak —Mugartegi, Lazkao txiki ta

Goio^{ren} ekiñaldi luze, eder, entzungarria; antxiña lez gaur be, gure bertsolariak jardunik sakon, bizi ta euskaldunenak bazkal ostean tabernetan egiten dabez: buruak eta miñak ba dabe zer ikusia gantzarekin. Zutunik egonda be, entzulerik etzan nekatu. Ondo txalotuak izan ziran zirtolariak. Sariak emondakoan be, irabazleai poza emotearren, eta Goio ta Aintzane bikotea en trikiti jarduna bukatutakoan, 9,30'ean amaia emon jakon jaiari Mugartegi^{ren} ipuin irigarri batzukin.

Igande orretan, goizetik asita, euria egia eban polito Bizkaia'n, Santa Eufemi'n (bigarren eguna emen) eta Mibe'n beintzat; Mibe'n zirimir antzekoa, nik uste, egun osoan. Meza-ostean muzin samar ziran taberne-ruak, jente asko ta giro badaezpadakoa, jeneroa saltzerako. Eta egin bear ziran jolasak aurrera aterateko. Au sarri samar gertatu oi jaku, irail-azkena euritsua izaten bai da. Eta olakoetan sortu ta jagi oi dira pentsamentu

ta asmorik erabagitsuenak; igandeko euriak be ekarri eban zerbait mibetarren buru-biotzetara.

Leku ederrean daukagu eleizatxoa, bertako santu biai eskiñitakoa, antxiñakoak jaso ta ondorengoak ardu-ra aundiz zaindu ta jagona. Ermita aurrean, leku bikaiña da-ta, edate, jolas eta jai nagusienak; baiña euria danean, ez dago girorik. Auxe izan zan, beraz, pentsatu zana: ermita aurreko zelaitxoan, aterpe polit bat jaso. Ez litzateke kostu aundiakoa izango; or dago, naikoa luze-zabala, eta ortxe blokezko sei pilar gainean aterpean egin, gaur modan dagozan teillatu apaiñez: orixe naikoa litzateke, euria egiñik be, San Kosme ta Damian jaia polito eroateko. Errez samarra da gaur, guztiok borondate onez, onako gauzak aurrera eroatea. Ia zerbait egiten dogun datorren urterako.

Gaur, urtez urte doaz gure bazterrak, gero ta dotore, eroso ta ikusgarriago egiñaz. Baita Markiñaldia be. Leengo zarrak maite eban, benetan maite be, euren etxea, euren lurra, euren zana; zergaitik guk ez? Ni naikoa ibillia naz ara ta ona. Zelako diferentzia dagoan alde batetik bestera. Euskal erri onetan berton alde aundia dago Iparraldetik Egoaldera. Mibe'n ba-da etxe bat dana loraz jantzia, atze-eta-aurre, ezker-eskuma, goi ta bee apain be apain, begien betegarri. Ara doanak eta edertasun a ikuskatu, berez-berez diño: "Arima eder bat bizi da emen".

Gure lurraldea oso ederra da, mendi, baso, erreka, zugatz, egazti, dana... Emakume ta gizasemeok, Ederra bera dan Jainkoak egiñak gara. Juan Gurutzekok diñoanez, ibilliz bakarrik eder jantzirik itxi eban guztia. Gaitazan gu be eder-zale ta eder-egille. Mibe toki atsegiña ta ederra dozu; ez daigun guk ezaindu.

AITA ONAINDIA